

Luka 6,17-20

Propovijed: **Govor na gori**

napisao: Danijel Dragaš

2024.

ISUS PRIPREMA POZORNICU

1. Podsjetimo se, u prijašnjoj propovijedi Isus je izabrao dvanaesticu apostola koji će nakon njegova odlaska k Ocu proklamirati njegovo učenje ostatku svijeta.

1.1. Sada se okrećemo potpuno novom događaju — događaju u kojem će Isus izreći najveću i najvažniju propovijed u svom životu. Neki biblijski učitelji taj govor nazivaju „Evandjelje nad Evandeljima“ – Govor na gori. I slažem se s njima.

1.2. Znamo da se „Govor na gori“ nalazi i u Evandelju po Mateju (poglavlja 5–7). Jesu li to različiti događaji? U Evandelju po Mateju, na primjer, čitamo da se Isus popeo na goru, sjeo i počeo poučavati. Dok u Luki piše da se Isus spustio na ravnicu i počeo poučavati narod. Možda imamo „Govor na ravni“ i „Govor na gori“? Vjerujem da nemamo. Vjerujem da se radi o istom događaju. Iako je Matejev zapis opširniji i detaljniji, oba se međusobno podudaraju u kontekstu i u ideji koju je Isus želio prenijeti svojim učenicima i narodu. Ako tako pristupimo tekstu, možemo ih zajedno koristiti kako bismo dobili potpuniju sliku onoga što se dogodilo i što je Isus zapravo htio reći.

1.3. Ok, sada ću vam dati svoj prijedlog kako je otprilike izgledao Isusov silazak s gore, a da bih to prikazao što jasnije, koristit ću oba zapisana izvještaja.

1.4. Nakon što je Isus izabrao apostole, spušta se s njima niz goru. **(Luka 6,17)** „Zatim Isus siđe i zaustavi se na nekoj ravni: Tu je bilo i veliko mnoštvo učenika njegovih. Mnogi ljudi iz cijele Judeje i Jeruzalema, iz tirkog i sidonskog primorja dođoše da ga čuju i da ih izliječi od njihovih bolesti.“

1.5. Čitamo da se zaustavio na „ravni“, gdje je bilo mnoštvo naroda. Kada se spustio, ozdravljao je sve, a svi su ga pokušavali dotaknuti kako bi ih izliječio od svojih bolesti.

1.6. S druge strane, imamo **(Matej 5,1–2)** „Kad Isus vidje mnoštvo naroda, uspe se na bližnju goru. Kada sjede, približe mu se njegovi učenici. Zatim otvori usta svoja i poče ih ovako poučavati... „

1.7. Čitamo da je Isus, kada je vidio mnoštvo naroda, odlučio popeti se na obližnju goru (na neku uzvisinu), sjeo je i počeo poučavati narod.

1.8. Vjerujem da se dogodilo sljedeće: dok se Isus spuštao s gore na kojoj je izabrao dvanaesticu, znao je da će upravo sada izreći svoj najvažniji govor – ne samo učenicima i narodu, nego cijelom čovječanstvu. Da bi stvorio atmosferu koja će naglasiti važnost njegova govora, čini brojna i velika čudesa ozdravljenja. Kada je zrak bio ispunjen čuđenjem i divljenjem, Isus, vidjevši mnoštvo koje ga promatra, odlučuje se s ravnice popeti na obližnju uzvisinu. Tamo sjeda, pogleda učenike u oči i počinje poučavati. Kada spojimo oba zapisa, slika njegova silaska s gore i pripreme za propovijed postaje jasnija i potpunija.

UČENJE IZNAD OZDRAVLJENJA

2. Čitamo da je Isus sjeo prije nego što je počeo poučavati. Kao što sam već spominjao, u ono je vrijeme bilo uobičajeno da rabbi (učitelj) sjedne prije nego počne poučavati narod.

2.1. Idemo dalje s tekstom: „Mnogi ljudi iz cijele Judeje i Jeruzalema, iz tirske i sidonske primorja dođoše da ga čuju.“ Luka nabroja sva mjesta iz kojih su došli ljudi da vide čovjeka zvanog Isus. Time želi istaknuti da je Isus u ovom trenutku na vrhuncu svoje slave među ljudima – nije bilo osobe u zemlji Izraela koja nije znala tko je Isus Nazarećanin.

2.2. „Svi su došli da ga čuju i da ih izliječi od njihovih bolesti.“ Poznajući sebe, znam da bi i meni prvi razlog bio taj – da me izliječi od bolesti. Vjerujem da je većina okupljenih došla s istim motivom. No, bez obzira na njihove razloge, u Božjem planu čudesa koja je Isus činio služila su kao sredstvo da privuku mnoštvo koje će potom čuti njegovo učenje. U Božjem planu, Isusovo učenje uvijek nadilazi ozdravljenja – upravo zato je Mesija došao na svijet.

2.3. **(Luka 6,18)** „Ozdravljao je i one koje su mučili nečisti duhovi.“

2.4. Primijetimo da Luka odvaja one koji su bili mučeni nečistim duhovima – ne svrstava ih u istu kategoriju s ostalim bolesnima. Zašto to čini? Prije svega, Luka je bio liječnik, školovan najvjerojatnije u Grčkoj, što znači da je bio obrazovan i razuman čovjek. Zar nije zanimljivo da netko takvog profila u svoj izvještaj uključuje rečenicu da su ljudi bili mučeni nečistim duhovima? Zar ga nije bilo sram tako što reći?

2.5. Nije. I to može značiti samo jedno: da je u ono vrijeme bilo potpuno normalno sresti nekoga tko ima nečistog duha u sebi.

2.6. Vratimo se na pitanje navedeno iznad: zašto Luka odvaja opsjednute nečistim duhom od ostalih koji su bili bolesni? Vjerujem da je Luka, kao liječnik, svjedočio čudesnim ozdravljenjima od fizičkih bolesti. No, ne vjerujem da je on — ili itko drugi prije Isusa — svjedočio da netko može biti oslobođen od nečistih duhova. A ako je i svjedočio, znao je da je to djelo Božje. Nijedan čovjek u povijesti prije Isusa nije imao autoritet zapovjediti duhu da napusti osobu — i da ga duh posluša.

2.7. Zato Luka odvaja taj fenomen. Želi istaknuti da je Isus autoritet kojem moramo vjerovati i kojem se moramo pokoriti. Jedan od najvećih dokaza u ono vrijeme da je Isus Mesija bio je upravo njegov autoritet da izgoni nečiste duhove.

IRACIONALNI STAVOVI FARIZEJA

3. Matej 12,22-28 opisuje događaj gdje Isus suočava farizeje s tom istinom. Kada je ozdravljao opsjednute, farizeji su tvrdili da to čini po vlasti Belzebula, poglavara zloduha. Isus ih tada suočava s apsurdnom njihove izjave: „*Sotonin cilj je da ljude zavede i uništi, a ne da ih oslobađa. Zar ne vidite koliko je besmisleno reći da sotona djeluje protiv samoga sebe? To je nelogično. Sotona ne razara vlastito kraljevstvo.*“

3.1. Zatim ih suočava s još jednom istinom: „*S kime vaši sinovi izgone zle duhove?*“ U to vrijeme farizeji su svoje učenike nazivali „sinovima“, pa ih Isus zapravo pita: „*S kime vi, farizeji, izgonite zle duhove?*“ Znali su da nemaju taj autoritet — znali su da samo Jahve ima tu moć. Zato je u očima farizeja i naroda Isusov autoritet bio neoboriv dokaz da je on doista Mesija, poslan od Boga Oca. „*Ja jesam Mesija kojeg je Bog poslao da vlada vječno nad svojim narodom*“, pokazivao je Isus. „*To dokazujem čudesima koja činim. Nijedan čovjek nikada nije mogao izliječiti drugog čovjeka od zlog duha — to može samo Jahve. Ali sada moj Otac pokazuje da sam ja njegov Sin, jer mi je predao svoj autoritet.*“

ZA RAZLIKU OD DANAŠNJE CRKVE

4. (Luka 6,19) „*Svi su ljudi tražili da ga se dotaknu jer je iz njega izlazila moć koja ozdravlja sve.*“

4.1. Čitamo da su svi tražili da ga dotaknu kako bi ozdravili — i svi su ozdravljali. Ovdje se događa nešto drugačije nego u prijašnjim ozdravljenjima: Isus ne mora stati, pogledati, izreći riječ ni dotaknuti nikoga. Samo njegov prolazak kroz mnoštvo, dotaknut stotinama ruku, donosi ozdravljenje svima. Mogu samo zamisliti koliko je snažna, gotovo naelektrizirana atmosfera vladala u tom trenutku.

4.2. Za razliku od današnje Crkve koja svojim izgledom nastoji prikazati prisutnost Boga — velikim ekranima, pozornicama, zlatnim svijećnjacima, svodom koji doseže nebo — Isus to nije morao činiti. Njegova čudesa bila su dovoljna da svima pokažu tko je pravi autoritet kojeg narod treba slušati.

4.3. Crkva je kroz povijest bila vješta u stvaranju osjećaja strahopoštovanja prema onima koji su predstavljali Božji autoritet, ali nikada njezini „sinovi“ — svećenici, pastori, vođe — nisu imali moć činiti čudesa kakva je činio Isus. Zato danas crkveni autoritet ne trebamo slušati zato što se nalazi unutar „Božjeg prostora“, nego samo ako nas vodi do nogu Isusovih i njega postavlja kao jedinog autoriteta kojem se pokoravamo. Jer Isusov način da pokaže važnost svojih riječi nadilazi sve ljudske i crkvene pokušaje kroz povijest. On je jedini kojeg je Otac poslao — i Bog Otac to je potvrdio čudesima koja je činio kroz svoga Sina.

NAELEKTRIZIRANA ATMOSFERA

5. Osobno, sve bih dao da sam mogao prisustvovati tom događaju. Mogu samo zamisliti kako su se ljudi osjećali dok su bili ozdravljani od svojih bolesti, dok su svjedočili da je onaj pokraj njih također izliječen. Stotine i stotine ljudi međusobno su dijelile trenutak oslobođenja od svoje patnje; sigurno je bilo radosnog plakanja, oduševljenja, skakanja u zrak od radosti, pljeskanja, padanja na koljena u znak zahvalnosti Bogu — i sve se to događalo samo zato što je pokraj njih prošao čovjek zvan Isus. WOW. Srca nazočnih zasigurno su bila pred eksplozijom od različitih emocija koje su istodobno proživljavali.

S tom mišlju, vjerujem da moramo ući u Isusov Govor na gori. Pokušajmo se staviti u cipele pojedinca koji sada gleda Isusa kako se penje na uzvisinu da sjedne i počne poučavati narod.

5.1. Vjerujem da to možemo učiniti — ne doslovno, ali približno. Mi smo ljudska bića koja je Bog stvorio na svoju sliku; jedna od karakteristika koju dijelimo s Bogom jest da imamo maštu. I dok zamišljamo neki događaj — a imamo dovoljno podataka da se osobno povežemo s njim — možemo u svojoj mašti postati sudionici samog događaja. I tada, kao i oni koji su doslovno bili tamo, možemo kroz maštu osjetiti naelektriziranost i oduševljenje prije nego što čujemo što nam naš Mesija želi reći.

POČINJE

6. U redu, idemo dalje s tekstom. **(Luka 6,20)** „On usmjeri oči na svoje učenike te reče: 'Blago vama siromasi; jer, vaše je kraljevstvo Božje!'“

6.1. Čitamo da, kada je Isus sjeo — a to znamo po događaju iz Mateja 5,1 — pogleda svoje učenike i počne poučavati. Iako Isus usmjerava svoj pogled prema učenicima, sam je govor upućen svim nazočnima, a tako i nama danas. Možda je njegov pogled prema učenicima bio želja da istakne kako će, nakon njegova odlaska k Ocu, upravo oni biti zaduženi da „Govor na gori“ čuje ostatak svijeta. Možda — to je samo moja pretpostavka.

6.2. Prije nego krenemo s „Govorom na gori“, želim nešto reći: kroz povijest je napisano mnogo interpretacija što on zapravo znači i kome je namijenjen. Neki su predložili da bi, kada bi čovječanstvo doista usvojilo Isusov Govor na gori u svoje živote, društvo samo po sebi postalo najbolje koje je povijest ikad imala. Drugi su rekli da je Isusov Govor na gori nemoguće ispuniti i da je on namijenjen onima koji će živjeti u Božjem kraljevstvu jednoga dana, jer će ga jedino oni moći ispuniti. Neki tvrde da su „milosrdni“ oni koji su bez grijeha. Drugi kažu da riječ „siromasi“ doslovno predstavlja one koji su u socijalnom pogledu siromašni.

6.3. Kada stvarno razumijemo Božji plan i kada razumijemo knjige Starog i Novog zavjeta, znamo da je jedna od glavnih biblijskih tema: „Tko će baštiniti kraljevstvo Božje? Tko su oni koji su izabrani?“ Zbog toga vjerujem da ovaj govor „Evandjelje nad Evandeljima“ opisuje pojedinca koji će baštiniti kraljevstvo Božje. Drugim riječima, on opisuje vrijednosti, stavove, duhovno stanje i, na kraju, vanjski dokaz (plodove) onoga koji je „izabran“ od Boga da baštini njegovo kraljevstvo.

KRALJEVSTVO BOŽJE

7. Ok, idemo u tekst. „Blago vama siromasi, jer vaše je kraljevstvo Božje!“ Kroz našu crkvenu povijest kraljevstvo Božje tumačilo se kao prostor na nebesima: ondje se nalaze anđeli, ondje su beztjelesne duše Božje djece i svi skupa slave Boga Oca i njegova Sina, Isusa Krista, na tronu gdje kraljuju. Neki od nas zovu to mjesto rajem, neki „mjesto gdje ćemo vječno živjeti“, neki govore da je to samo privremeno mjesto gdje čekamo s Isusom da uspostavi svoje kraljevstvo na zemlji, gdje će naša duša dobiti novo besmrtno tijelo. Ukratko, ima mnogo ideja koje kruže unutar kršćanskih krugova. Ali vjerujem da se uvijek moramo pitati kako je Isus, kao Židov, gledao na koncept kraljevstva Božjeg; kako su farizeji i ostatak židovskog naroda gledali na taj koncept?

7.1. Kroz proučavanje Starog zavjeta došao sam do zaključka da Židovi imaju potpuno drukčiju ideju o kraljevstvu Božjem od nas¹. Oni znaju da je Jahve od samih početaka obećao svome izabranom narodu da će jednoga dana doći Onaj koji će vječno vladati u Božjem kraljevstvu². On će uspostaviti svoje kraljevstvo u Jeruzalemu i pravedno vladati nad svojim narodom, a tako i nad ostatkom svijeta. U prorocima i u Mojsijevim knjigama on je prozvan Mesija, Sin Božji, Sin Čovječji. Židovi rođeni u vrijeme prvog Isusova dolaska od malih su nogu u sinagogama bili poučavani toj istini.

7.2. Zbog toga vjerujem da, kada Isus u „Govoru na gori“ govori o kraljevstvu Božjem, misli na kraljevstvo koje će doslovno, fizički biti uspostavljeno na Zemlji, a ne na nebesima. U mislima Židova koji su slušali Isusov govor stvarala se slika opipljivog, fizičkog i stvarnog kraljevstva. Oni nikada nisu zamišljali da nakon smrti lutaju nebesima, gdje zajedno s anđelima slave Boga Oca na njegovu tronu. To nikada nije bio njihov koncept kraljevstva Božjeg. Stoga vjerujem da Isus ovdje govori o kraljevstvu koje će uspostaviti pri svom drugom povratku, gdje će kao Kralj, Sin Božji, pravedno vladati na tronu u Jeruzalemu. A mi — bili Židovi ili nežidovi — ako budemo mrtvi u vrijeme njegova dolaska, bit ćemo uzdignuti iz sna (prve smrti) na nebesa, ondje ćemo se sastati sa svom ostalom Božjom djecom iz povijesti i s našim Kraljem, Isusom Kristom, koji će nam tada dati nova besmrtna tijela, tijela nepodložna grijehu. U treptaju oka postat ćemo „moralno dobra i savršena ljudska bića“, baš kao i naš Kralj Isus Krist. Nakon toga spustit ćemo se s nebesa zajedno s Isusom na zemlju, gdje će on uspostaviti svoje kraljevstvo³. Kada uspostavi svoju vlast, odredit će točnu lokaciju na kojoj ćemo promicati i izvršavati svoju ulogu u Tisućugodišnjem kraljevstvu⁴. Vladat ćemo zajedno s našim Kraljem i promicati svijetu njegovu pravednost i njegove zapovijedi. Bit ćemo „svećenici Božji“, kako nas apostol Petar naziva u svojoj Poslanici⁵.

7.3. Meni je osobno teološko razmišljanje naše Crkve uvijek bilo pomalo apstraktno — tamo negdje, nedohvatljivo i do kraja nerazumljivo. Štoviše, kršćanstvo nije jedino koje ima taj koncept „vječnog života“ u svojim vjerovanjima. Politeizam, budizam, hinduizam, New Age — svi ti pokreti i mnogi drugi govore o „spiritualnom svijetu“ koji nas čeka nakon ovog života. Zbog toga nije čudno da su ljudi kroz povijest više bili fokusirani na ovaj život ovdje i sada nego na onaj koji će doći. Mi smo materijalna bića. Dodirom, mirisom, sluhom i vidom istražujemo i upoznajemo stvarnost u kojoj živimo. Intelktom upoznajemo svijet oko sebe i zakone na kojima je ova stvarnost uspostavljena. Sve to čini iskustva koja spremamo u svoju „arhivu podataka“. Zato nam je ova stvarnost bliska — ona je dio nas, a mi smo dio nje.

7.4. Učiti nas da ćemo jednoga dana postati beztjelesne duše koje će letjeti „tamo negdje gore“ nama je do kraja neshvatljivo. Možemo to zamišljati, ali se ne možemo intimno povezati s tom idejom, pa brzo i lako gubimo interes ustrajati u njoj. Ona je „tamo negdje“ i čeka me, ali moj je fokus živjeti sada i ovdje, gdje se mogu intimno povezati sa stvarnošću u kojoj jesam.

7.5. Tek kada počnemo usvajati „pravu“ biblijsku perspektivu o kraljevstvu Božjem — kada razumijemo da će to kraljevstvo biti uspostavljeno na zemlji na kojoj trenutno živimo — s tom se idejom možemo intimno povezati. Poznajem Jeruzalem; on je velik dio naše povijesti. Znam kako

¹ Postanak 15,18–21; Postanak 26,3–4; Postanak 28,13–14; Brojevi 34,1–12; Ponovljeni zakon 11,24–25

² 2. Samuelova 7,12–16; Izaija 9,6–7; Daniel 7,13–14; Mihej 4,1–2; Zaharija 14,9; Luka 1,32–33

³ Matej 25,31–34; 1. Solunjanima 4,16–17; 1. Korinćanima 15,51–53

⁴ Otkrivenje 20,4–6

⁵ 1. Petrova 2,9

izgleda vladavina nekog kralja ili predsjednika države. Otprilike znam od čega se sastoji neko kraljevstvo na zemlji. I sam živim u sustavu koji se održava pomoću ljudi koji ga provode — zovemo ih: Vlada.

7.6. Uglavnom, kako sam rekao, sa židovskom se idejom o kraljevstvu Božjem mogu intimno povezati. Zašto? Zato što je realna; nije „tamo negdje gore“, nego će se dogoditi ovdje, gdje mi živimo. I zbog iskustva i znanja koje sam prikupio tijekom života, ona mi je shvatljiva. Drugim riječima, što više proučavam opis tog kraljevstva kroz proroke, sve više želim biti dio kraljevstva Božjeg. Zašto? Zato što ga razumijem.

7.7. Vjerujem da su i Židovi koji su slušali Isusa tako razmišljali o kraljevstvu Božjem. Željeli su ga jer su doslovno stajali na tlu na kojem će biti uspostavljeno; živjeli su u zemlji Izrael nad kojom će jednoga dana vladati Kralj, Jedinorođeni Sin Božji, koji će sa sobom donijeti kraljevstvo Božje. I kada tako gledamo na Božje kraljevstvo, razumijemo i Isusovu molitvu: „Oče naš koji jesi na nebesima, neka dođe kraljevstvo tvoje...“ U mislima Židova ta je molitva izraz želje da se Jahvino kraljevstvo spusti na zemlju, među njih.

7.8. Za kraj, Bog ne traži od nas da razmišljamo o neshvatljivom; Bog traži da razmišljamo o onome što je nama dostupno i shvatljivo. Zato i ja, kao i Židovi, mogu svaki dan sve jasnije u svom umu slagati vizualnu sliku kako će to kraljevstvo izgledati kada se naš Mesija vrati po drugi put. Radikalno drukčija ideja o vječnom životu leži u Bibliji od svih drugih spisa zapisanih u knjigama svjetovnih religija.

7.9. Govor na gori ćemo nastaviti tumačiti u slijedećoj propovijedi.